فصلنامه علمی اقتصاد و مدیریت شهری، ۷(۳(پیاپی ۲۷))، ۸۶-۷۱
www.iueam.ir
نمایه در ISC، EconLit، Econbiz، EBZ، GateWay-Bayern، SID، Google Scholar، Noormags، Magiran، Civilica، RICeST، Ensani
شاپا: ۲۳۴۵-۲۸۷۰

فصلنامه علمی
اقتصاد و مدیریت شهری

شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی کیفیت زندگی در محله‌های شهری (مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران)

جعفر قادری دانشیار گروه اقتصاد، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
ابراهیم رستگار استادیار گروه جغرافیا، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
مسلم قهری* کارشناسی‌ارشد مدیریت شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند، دماوند، ایران

نوع مقاله: پژوهشی
دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۲۱ **پذیرش:** ۱۳۹۷/۰۷/۱۸

چکیده: امروزه، کیفیت زندگی شهری، یکی از مهم‌ترین حوزه‌های مطالعات شهری در کشورهای مختلف به شمار می‌رود که رویکردهای چندگانه اجتماعی، محیطی، اقتصادی و زیستی دارد. این تحقیق، با هدف شناسایی عوامل اثرگذار بر کیفیت زندگی در محله‌های شهری منطقه ۷ شهرداری تهران، تدوین شده است. تراکم بالا و واقع شدن در محدوده مرکزی تهران و وجود انواع مراکز اجتماعی و اقتصادی، سطح کیفیت زندگی شهروندان و ساکنان در محلات این منطقه را متأثر کرده است. نوع تحقیق، کاربردی- توسعه‌ای و روش مطالعه آن، به شیوه اسنادی، پیمایشی و تحلیلی است. جامعه آماری این پژوهش را ساکنین منطقه ۷ شهرداری تهران تشکیل می‌دهد که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۳۱۲،۱۹۴ نفر بوده که به روش تصادفی ساده، ۳۲۱ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. گردآوری اطلاعات، از طریق بررسی اسنادی (شناسایی شاخص‌ها) و پیمایش (پرسش‌نامه) انجام شد. سنجش کیفیت زندگی محله‌های شهری، از طریق آزمون کروسکال‌والیس و تحلیل عاملی با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهند که بین محلات چهارده‌گانه منطقه ۷، تفاوت معناداری در سطح کیفیت زندگی وجود دارد. طبق پنج مؤلفه امنیت ی و اجتماعی، کالبدی و خدماتی، کیفیت اقتصادی، کیفیت محیطی و کیفیت بهداشت و سلامت عمومی، محله‌های نیلوفر شهید قندی و باغ صبا سهروردی، به ترتیب با میانگین رتبه‌ای ۱۴۸ و ۱۲۷/۲۰، بالاترین سطح کیفیت زندگی و محله نظام‌آباد و ارامنه به ترتیب با میانگین ۳۸/۲۷ و ۲۵/۵۰، پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی از دیدگاه پاسخگویان را دارند. در میان مؤلفه‌های سنجیده شده، بیشترین تفاوت معناداری، مربوط به ابعاد کالبدی و محیطی بوده است. در پایان، برای شناخت دقیق‌تر، از عوامل اثرگذار، از مجموع هشتاد متغیر مورد بررسی در پنج مؤلفه مورد سنجش، از طریق آزمون تحلیل‌عاملی، ۱۰ عامل تأثیرگذار در کیفیت زندگی ساکنان محله‌های منطقه ۷ شهرداری، شناسایی شد.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، محله‌های شهری، اثربخشی، شهرداری تهران
طبقه‌بندی JEL: J17, O18, G14, L32

* نویسنده مسئول: m.ghahri28@yahoo.com

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

۱- مقدمه

کیفیت زندگی، مفهومی گسترده دارد و مرکب از متغیرهای مختلفی است که در شرایط و وضعیت‌های مختلف، متفاوت هستند. این مفهوم، به منظور نشان دادن میزان رضایت فرد یا افراد از وضعیت زندگی فردی و اجتماعی آن است؛ به عبارتی، معیاری برای تعیین رضایت یا نارضایتی افراد و گروه‌ها، از ابعاد مختلف زندگی است (قاسمی و نوری، ۱۳۹۵). این مفهوم پیچیده و چندبعدی که متکی به شاخص‌های عینی و ذهنی است، در رابطه با شرایط و وضعیت جمعیت، در یک مقیاس جغرافیایی خاص (روستا، شهر و کشور)، معرفی می‌شود (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۶؛ کوکبی و همکاران، ۱۳۸۴). اندیشمندان علوم شهری، مطالعات کیفیت زندگی (QoL)[1] در محیط‌های شهری را به طور قابل‌توجهی، بررسی و پژوهش کرده‌اند (Lee, 2008). کیفیت زندگی شهری، مقوله‌ای میان‌رشته‌ای، پیچیده، چندبعدی و مرتبط با جنبه‌های ذهنی (کیفی) و عینی (کمّی) است که تعاریف و مفاهیم متعددی در مورد آن ارائه شده است. به عبارت دیگر، کیفیت زندگی شهری، ویژگی‌های کلی اجتماعی- اقتصادی محیط در یک ناحیه را نشان می‌دهد که می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه اجتماع به کار رود. همچنین این شاخص، به عنوان معیاری برای سنجش میزان برآورده شدن نیازهای مادی و روحی- روانی جامعه، تعریف شده است (دهقانی و همکاران، ۱۳۹۱). این پژوهش، کیفیت زندگی شهری را با رویکرد ذهنی می‌سنجد. رویکردهای ذهنی، از پیمایش ادراک‌ها، ارزیابی‌ها و رضایت ساکنان از زندگی شهری به دست می‌آیند. در واقع کیفیت ذهنی زندگی، ادراک مردم از وضعیت زندگی‌شان را منعکس می‌سازد و با استفاده از شاخص‌های ذهنی، اندازه‌گیری می‌شوند. این شاخص‌ها مبتنی بر گزارش‌ه ای شخصی افراد از ادراکاتشان در مورد جنبه‌های مختلف زندگی است و میزان رضایت افراد و گروه‌ها را از تـ أمین نیازهایشان بررسی می‌کند (Tesfazghi et al., 2010; Teklay, 2012).

محدوده مورد مطالعه این پژوهش، محله‌های منطقه ۷ شهرداری تهران است. بر مبنای بررسی‌های متعدد در زمینه شاخص‌های کیفیت زندگی، هر چند در سال‌های اخیر در شهر تهران، این شاخص‌ها ارتقا یافته‌اند اما برای بهبود آنها، همچنان به تغییرات گوناگونی، نیاز است. همچنین با توجه به سرمایه‌گذاری‌هایی که دولت و شهرداری تهران در زمینه حمل‌ونقل و خدمات تفریحی و رفاهی شهروندان در مناطق تهران در سال‌های اخیر انجام داده‌اند، لزوم تحقیقاتی جهت ارائه شاخص‌های بومی کیفیت زندگی و به تبع آن، وضعیت کیفیت زندگی مناطق تهران مطرح است. از سوی دیگر، محله‌های منطقه ۷ شهرداری تهران به عنوان محدوده این پژوهش، دارای شرایط خاص کالبدی می‌باشند. اغلب محلات این منطقه، کمترین فضای سبز را دارند و جایگاه مرکزیت این منطقه، سبب افزایش ترافیک و آلودگی‌های محیطی و ترافیک‌های شدید در خیابان‌ها و معابر اصلی شده و همچنین عدم‌نوسازی بافت فرسوده محلات قدیمی، کمبود فرهنگسراها و ...، کیفیت زندگی شهروندان را تحت‌الشعاع قرار داده است. این وضعیت، اهمیت و ضرورت پرداختن به موضوع کیفیت زندگی شهری را از دو منظر افزایش سطح رفاه جامعه و افزایش انسجام میان مسئولین و متولیان مدیریت شهری و مردم را می‌تواند در پی داشته باشد. از این رو، پژوهش حاضر با هدف ارزیابی و بررسی سطح کیفیت زندگی محله‌های شهری منطقه ۷ شهرداری تهران و رتبه‌بندی هر یک از این محله‌ها و مقایسه آنها در هر یک از مؤلفه‌ها و شاخص‌های کیفیت زندگی، انجام شده است. به طور مشخص، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این دو سؤال است که میزان رضایت شهروندان منطقه ۷ شهرداری تهران از کیفیت زندگی در محله‌های خود، در چه سطحی قرار دارد و دیگر اینکه هر یک از محله‌های

1- Quality of Life

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

شهری، در کدام‌یک از مؤلفه‌ها و شاخص‌های مرتبط با آن از نظر سطح کیفیت زندگی، متفاوت هستند؟

۲- پیشینه تحقیق

الف) پژوهش‌های خارجی

وزیاک بیالوولسکا[1] (۲۰۱۶)، در تحقیقی، با عنوان «کیفیت زندگی در شهرها، شواهد تجربی در چشم‌انداز تطبیقی اروپایی»، به مطالعه و بررسی کیفیت زندگی ۴۱ هزار نفر از شهروندان در ۷۹ شهر اروپا پرداخته است. این تحقیق اثبات می‌کند که رضایت شهروندی غیرمتقارن می‌باشد؛ زیرا شهروندان از سطح حمل‌ونقل عمومی، تسهیلات فرهنگی، فضاهای سبز، میزان دسترسی به خرده‌فروشان اصلی، کیفیت هوا، اثربخشی مدیریت عمومی و قابلیت اعتماد به مدیریت عمومی و به‌طور کلی، شهروندان، رضایت کمتری از زندگی در شهر خود داشته‌اند.

سراج‌الدین[2] و همکارانش (۲۰۱۳) در تحقیقی، به بررسی کیفیت زندگی و نیز توسعه پایدار و همچنین شناخت ارتباط آن با مفهوم کیفیت زندگی در شهرهای جهان و به ویژه شهرهای مصر پرداخته‌اند. آنها برای بررسی موضوع به هفت لایه طبقه‌بندی شده شامل: محیطی، فیزیکی، تحرکات، اجتماعی، روان‌شناسی، اقتصادی و سیاسی دست یافتند. سپس این ابعاد، به ۳۰ بخش بنیادی اساسی، تقسیم شده‌اند که می‌توانند در ترکیبات متنوعی در دستیابی به کیفیت زندگی بر جوامع به‌کار گرفته شوند.

تکلای[3] (۲۰۱۲) در پژوهشی سازگاری و ناهنجاری در کیفیت زندگی، شاخص‌ها و سیاست‌های لازم برای برنامه‌ریزی شهری در اتیوپی را بررسی کرد. این پژوهش، اندازه‌گیری کیفیت زندگی با استفاده از شاخص‌های مسکن، دسترسی به خدمات عمومی، فضای سبز و درآمد خانوار و شناسایی دلایل سازگاری و ناهنجاری در شهر مِکِله[4] شمال شرق اتیوپی پرداخته است. نتایج، حاکی از نابرابری کیفیت زندگی در تمام شاخص‌های بیان شده می‌باشد.

مک کارا[5] و همکارانش (۲۰۰۶) در پژوهشی در جنوب شرق کوئیزلند به چگونگی ارتباط قوی بین شاخص‌های عینی و ذهنی کیفیت زندگی شهری پرداخته‌اند. نتایج پژوهش، حاکی از ارتباط ضعیف میان شاخص‌های عینی و ذهنی است که در هنگام به کارگیری استنتاج‌ها باید مراقبت شود؛ زیرا بهبودی در کیفیت ذهنی زندگی شهری، اساس بهبود در کیفیت عینی زندگی شهری است.

ب) پژوهش‌های داخلی

قانعی و همکارانش (۱۳۹۶) در پژوهشی به سنجش کیفیت زندگی در محله قلعه شهر بافق پرداخته‌اند. پژوهش از لحاظ شیوه انجام، توصیفی-تحلیلی است و از تکنیک SWOT، QSPM و نرم‌افزار SPSS برای توصیف، طبقه‌بندی و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. نتایج، نشان می‌دهند که کیفیت زندگی در محله قلعه، با امتیاز ۴/۸، کمتر از حد متوسط (۵) است و مؤلفه کالبدی با امتیاز ۳/۸، پایین‌ترین سطح و مؤلفه اجتماعی با امتیاز ۶/۶۶، بالاترین سطح را از لحاظ کیفی دارند.

فیروزجاییان و دهقان‌حداد (۱۳۹۴) در تحقیقی، ارتباط و تأثیر کیفیت زندگی عینی بر کیفیت زندگی ذهنی در شهر آمل، بر پایه هفت شاخص امکانات و خدمات رفاهی، سلامت جسمانی، فعالیت‌های مدنی، روابط اجتماعی، رضایت از محیط فیزیکی، رضایت از محیط اقتصادی و رضایت از محیط اجتماعی را بررسی کرده‌اند. یافته‌های تحقیق نیز نشان داده‌اند که تمام فرضیات تحقیق به غیر از یک فرضیه که ارتباط سن با کیفیت زندگی ذهنی را می‌سنجد با سطح اطمینان ۹۹ درصد، تأیید شدند.

1- Węziak-Białowolska
2- Serag El Din
3- Teklay
4- Mekelle
5- McCrea

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

نجفی و همکارانش (۱۳۹۴)، پژوهشی با عنوان «ارزیابی کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی شهرها موردشناسی: محله اسلام‌آباد شهر زنجان» انجام دادند. به منظور ارزیابی کیفیت زندگی از هر دو بعد عینی و ذهنی؛ شامل چهار شاخص اصلی اجتماعی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و کالبدی و ۲۳ مؤلفه استفاده شده است. نتایج بیانگر آن هستند که: ۱- محله اسلام‌آباد، در وضعیت نامطلوبی از نظر شاخص‌های کیفیت زندگی قرار گرفته و این اختلاف در شاخص‌های اقتصادی و کالبدی، چشم‌گیر است. ۲- رابطه متقابل و معناداری میان شاخص‌ها در محله وجود دارد. ۳- دیدگاه ذهنی شهروندان تحت شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی تغییر کرده است.

بندرآباد احمدی‌نژاد (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای به ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در منطقه ۲۲ تهران پرداخته‌اند. نتایج حاصل، نشانگر برخورداری مناسب در مسکن (۰/۸۶) و برخورداری نامناسب کالبدی (۰/۳۵) از لحاظ ابعاد عینی و مناسب بودن وضعیت مسکن (۰/۵۸) و محیط‌زیست (۰/۶۷) نسبت به وضعیت اقتصادی (۰/۴۴) و اجتماعی (۰/۴۶)، از لحاظ ابعاد ذهنی است. همچنین بررسی آزمون‌های آماری، همبستگی بین ابعاد ذهنی و عینی را با امتیاز ۰/۲۸ نشان نمی‌دهد.

نتایج پیشینه پژوهش نشان می‌دهند که کیفیت زندگی متکی بر عوامل مکانی است و در هر یک از محدوده‌های مورد بررسی، نتایج ارائه شده در شاخص‌های مختلف، متفاوت است. محدوده این پژوهش نیز به لحاظ ساختاری از وضعیت یکسانی برخوردار نیست؛ لذا سنجش وضعیت کیفیت زندگی در این محدوده نیز از لحاظ کاربردی و برنامه‌ریزی حائزاهمیت است.

۳- مبانی نظری

از حدود نیمه‌های قرن بیستم، مفهوم کیفیت زندگی شهری در مطالعات اجتماعی و مدیریتی، مورد بحث و بررسی زیادی قرار گرفت (فنی و همکاران، ۱۳۹۴). با اینکه بیش از نیم قرن از پژوهش‌های جدی درباره این موضوع گذشته، به اعتقاد بسیاری از پژوهشگران، تعریف دقیقی از این حوزه دانشی ارائه نشده و بر این باورند که این مفهوم، هر چند دارای جذابیت و معنی عام است اما یک تعریف عام مورد پذیرش برای همگان ندارد. اما هر عبارتی که در تعریف کیفیت زندگی به‌کار رود، کیفیت زندگی یک فرد به حقایق عینی و خارجی زندگی‌اش و دریافت‌ها و ادراکات درونی و ذهنی او از این عوامل و نیز از خودش وابسته است. این مسأله را تقریباً اکثر پژوهشگران تصدیق کرده‌اند (لطفی، ۱۳۸۸). دیوید فیلیپس[1] (۲۰۰۶) در تعریفی جامع، کیفیت زندگی را در ابعادی فردی و جمعی، بررسی کرده است که سطح فردی آن، مؤلفه‌های عینی و ذهنی را دربر می‌گیرد (حجازی و حسینی‌مقدم، ۱۳۹۲). کیفیت زندگی، نشان‌دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه اجتماعات محلی، به کار رود (ذالی‌بیگلو و نوری، ۱۳۹۳)؛ لذا هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن، بدین منظور است که مردم توان بهره‌مندی از زندگی‌ای با کیفیت مطلوب را داشته باشند؛ به‌طوری که این زندگی علاوه بر هدف‌مندی، لذت‌بخش هم باشد (Allen et al., 2004). نظریه‌پردازان، کیفیت زندگی را مقوله‌ای میان‌رشته‌ای و مفهومی چندبعدی و پویا می‌دانند که متشکل از ابعاد عینی و ذهنی است که به رضایت‌مندی بیشتر یا کمتر مردم از زندگی فردی و اجتماعی مربوط می‌گردد و با توجه به شرایط، برای بررسی کیفیت زندگی به خصوص در زمینه زندگی افراد

1- David Phillips

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

در مناطق شهری و مادرشهرها به کار گرفته می‌شود (Schyns & Boelhouwer, 2004).

به طور کلی رویکرد کیفیت زندگی شهری، تلاشی در جهت ایجاد شهری سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چارچوب پایداری و ایجاد احساس رضایت است (فنی و همکاران، ۱۳۹۴). کوین‌لینچ[1] (۱۹۸۱) نیز رابطه متقابل و تأثیر کیفیت محیط شهری بر کیفیت زندگی شهرها را تأیید کرده است. وی می‌گوید اگر بنا بر این است که طراحی شهری، مفید واقع گردد باید قادر باشد از راه اعتلای کیفیت کالبدی به اعتلای کیفیت زندگی انسان، کمک کند (خزایی‌زاده، ۱۳۹۲).

کیفیت زندگی، به دو بُعد عینی و ذهنی تقسیم‌بندی می‌شود:

۱- رویکرد عینی: نگرش عینی، اغلب به تحلیل داده‌های عینی و رسمی در مقیاس‌های فضایی (جغرافیایی) مرتبط است و عموماً بر متغیرهای اجتماعی و اقتصادی متمرکز است (Marans & Stimson, 2011). در این رویکرد، کیفیت زندگی به عنوان مجموعه‌ای از شرایط واقعی و بیرونی زندگی و مواردی آشکار و مرتبط با استانداردهای زندگی، قلمداد می‌شود. این موارد می‌توانند شامل سلامت جسمانی، شرایط شخصی (از جمله ثروت و شرایط زندگی)، ارتباطات اجتماعی، اقدامات اجتماعی، اقدامات شغلی یا دیگر عوامل اجتماعی و اقتصادی باشند. در این زمینه، رویکرد معروف، رویکرد اسکاندیناویایی است. این رویکرد به شرایط عینی زندگی و رفاه افراد از طریق برآوردن نیازهای اولیه زندگی، تأکید دارد. جان درنیوسکی[2] و ریچارد تیتموس[3]، از بنیان‌گذاران این رویکرد هستند (زاهدی‌اصل و فرخی، ۱۳۸۹).

۲- رویکرد ذهنی: به تصور و طرز تلقی افراد از نوع زندگی را رویکرد ذهنی می‌گویند. این رویکرد، کیفیت زندگی را مترادف شادی یا رضایت فرد در نظر می‌گیرد و این منظر، بیشتر بر عوامل شناختی در ارزیابی کیفیت زندگی، تأکید می‌کند. در واقع، شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی بر اطلاعات به دست آمده از گزارش‌های شخصی افراد از تجارب زندگی خود تمرکز دارند و به گونه‌ای طراحی می‌شوند تا داده اولیه را در سطح فردی یا بدون تجمع با استفاده از شیوه‌های تحقیقی اجتماعی که تمرکز آن بر رفتارهای افراد و ارزیابی جنبه‌های مختلف کیفیت زندگی است در سطح عمومی و کیفیت زندگی شهری به‌طور خاص و ویژه، جمع‌آوری کند (Marans & Stimson, 2011). شاخص‌های ذهنی، مکمل شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی به شمار می‌روند (جاجرمی و کلته، ۱۳۸۵). رویکرد عمده در این زمینه، رویکرد آمریکایی است و تأکید بر تجارب ذهنی افراد در زندگی‌شان دارد که رضایت‌مندی و خوشبختی، معرف‌های اصلی این سنجش هستند. انگوسکمپل[4] به‌عنوان یکی از طرفداران این رویکرد، معتقد است که شهروندان، بهترین قضاوت‌کنندگان در خصوص موقعیت زندگی خود هستند؛ لذا کیفیت زندگی را باید از دریچه چشم آن‌ها مشاهده کرد (زاهدی‌اصل و فرخی، ۱۳۸۹).

در نوسان میان دو رویکرد عینی و ذهنی، دیدگاه کل‌نگر به وجود آمد. این دیدگاه، کیفیت زندگی را پدیده‌ای چندبعدی می‌داند و هر دو مؤلفه عینی و ذهنی را در نظر می‌گیرد (فیروزجاییان و دهقان‌حداد، ۱۳۹۴).

به طور کلی، نتایج حاصل از مطالعات کیفیت زندگی می‌توانند به ارزیابی سیاست‌ها، رتبه‌بندی مکان‌ها، تدوین استراتژی‌های مدیریت و برنامه‌ریزی‌های شهری کمک کنند و درک و اولویت‌بندی مسائل مورد ارزیابی برای برنامه‌ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهروندان را تسهیل کند (سالاری سردری و همکاران، ۱۳۹۳). علاوه بر این، مطالعات کیفیت زندگی مردم می‌توانند به شناسایی نواحی مسأله‌دار، علل نارضایتی مردم، تأثیر فاکتورهای مهم اجتماعی- اقتصادی بر کیفیت زندگی و ارزیابی کارایی

1- Kevin A. Lynch
2- John Drnyvsky
3- Richard Titmus
4- Angus Campbell

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

استراتژی‌ها در زمینه کیفیت زندگی کمک کنند (فرجی‌ملائی و همکاران، ۱۳۸۹؛ خلیل‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۷؛ لطفی و صابری، ۱۳۹۱).

نظرسنجی رضایت زندگی، نقطه شروعی برای اندازه‌گیری روش بهبودیافته و جامع‌تر از کیفیت زندگی ذهنی زندگی است. یکی از مبرم‌ترین مشکلات پیش‌روی پژوهش‌های کیفیت زندگی، اندازه‌گیری است و حل این مشکل، از اهمیت حیاتی برخوردار است. بسیاری از محققان کیفیت زندگی، معتقدند که این مفهوم را می‌توان به عنوان ابزاری برای سیاست‌گذاری و بالاتر از همه برای برنامه‌ریزی اجتماعی در شهرها و محدوده‌های مشخص جغرافیایی به کار گرفت (Pacione, 2003). پژوهشگران به مؤلفه‌های متعددی مانند: اقتصاد، سیاست، اجتماع، سلامت و آموزش، آب و هوا، مسکن، جرم، حمل‌ونقل، آموزش، هنر، سرگرمی، معماری (سازگاری بصری، تنوع، نفوذ بصری، خوانایی، انعطاف‌پذیری، قابلیت شخصی‌سازی)، تسهیلات و خدمات عمومی، محیطی و ... اشاره کرده‌اند.

در جدول ۱، به مؤلفه‌ها و شاخص‌های کیفیت زندگی محلات شهری اشاره شده است.

جدول ۱- مؤلفه‌ها و شاخص‌های کیفیت زندگی محلات شهری

مؤلفه	شاخص	منبع
کیفیت اجتماعی	امنیت زنان و کودکان در محله، وجود چهره‌های ناآشنا در محله، میزان نزاع و درگیری در محله، تمایل به پیاده‌روی، تمایل به ارتباط با همسایگان، میزان رضایت از همسایگان، میزان تعلق به محله، میزان علاقه‌مندی به شهر، علاقه‌مندی به ماندن در محله، میزان اعتماد به مردم محله، شرکت در مراسم محله، تمایل به مشارکت در امور شهر، اعتماد به اهالی محل، نبود هرج‌ومرج در محل، امنیت در ساعات پایانی شب، رضایت از ارتباط همسایگی، رضایت از امنیت محله، رضایت از آگاهی از امورات محله، رضایت از احساس تعلق، رضایت از مشارکت در امور محله، میزان احساس امنیت در محله، تنش‌های قومی ناشی از وجود اقوام مختلف در محله، معضل فقر و بروز ناهنجاری، وجود مراکز فرهنگی و مذهبی در کاهش میزان ناهنجاری‌ها، سلامت روانی فضای واحدهای مسکونی	احدنژاد و نجفی (۱۳۹۳)، نهیبی و حسن‌دخت (۱۳۹۳)، فنی و همکاران (۱۳۹۴)، قاسمی و نوری (۱۳۹۵)، پوراحمد و زارعی (۱۳۹۴)، لطفی و صابری (۱۳۹۱)، خادمی و جوکارسرهنگی (۱۳۹۱)، بندرآباد و احمدی‌نژاد (۱۳۹۳) Wang et al (2010), Mason et al (2010), Azahan et al (2009), Węziak-Białowolska (2016)
کیفیت کالبدی - خدماتی	حمل‌ونقل عمومی، دسترسی در محله در مواقع ضروری، دسترسی آسان به پارک و فضای سبز در محل، زیبایی بصری ساختمان‌ها، دسترسی به مرکز شهر، وضعیت معابر و پیاده‌روها، نظافت عمومی محله، محل پارک اتومبیل در محله، دفع آب‌های سطحی در محله، کافی بودن تعداد پارک و فضای سبز در محل، تجهیزات مناسب پارک‌های محل، دسترسی به فضاهای سبز، دسترسی به کتابخانه و سالن‌های مطالعه، دسترسی به مرکز تجاری شهر، دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی، دسترسی به فضای ورزشی، دسترسی به فضای مذهبی، دسترسی به فضای آموزشی، رضایت از امنیت تردد، رضایت از وضعیت کوچه و خیابان، رضایت از وضعیت دفع زباله، رضایت از خدمات اوقات فراغت، رضایت از خدمات عمومی محله، رضایت از میزان ارائه خدمات، رضایت از چشم‌اندازهای محیط، رضایت از میزان زیرساخت‌ها، همخوانی فضاهای واحدهای مسکونی با بعد خانوار، رضایت از تنوع‌بخشی به کالبد و بناهای شهر، استفاده از مصالح سازگار با اقلیم، رضایت از امکانات فضاهای سبز، کثرت خرده‌فروشی‌ها، دسترسی خوب به پزشکان محلی و بیمارستان‌های کودکان، اجاره ارزان نسبت به سایر محلات منطقه، کیفیت ساخت‌وساز واحد مسکونی	
کیفیت محیطی	آلودگی هوا، سیستم دفع فاضلاب و جمع‌آوری زباله، حفاظت از منابع آب زیرزمینی و روی زمینی نسبت به آلودگی‌های محیطی، میزان آلودگی صوتی، تعداد فعالیت‌های آلوده‌کننده	
کیفیت اقتصادی	رضایت از میزان درآمد، رضایت شغلی، توانایی در تأمین هزینه درمانی، توانایی خانوار در پس‌انداز، عدم‌اتکا به یارانه‌های نقدی، رضایت از میزان درآمد ماهیانه	
کیفیت سلامت و بهداشت	وضعیت سلامت عمومی، سطح رضایت از خدمات سلامتی، میزان مراجعه به پزشک در سال، سطح افسردگی و اضطراب‌های محیطی ساکنان	

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

۴- روش تحقیق

با توجه به موضوع و اهداف تحقیق، نوع تحقیق، کاربردی و روش تحقیق، توصیفی- تحلیلی، مبتنی بر داده‌های پیمایشی حاصل از پرسشنامه است. جهت تعیین ضریب اعتبار ابزار تحقیق، پس از دریافت داده‌ها، با استفاده از روش آلفای کرونباخ، اعتبار پرسشنامه برابر با ۰/۷۹۶ سنجش شد.

جامعه آماری پژوهش؛ شامل ساکنان محله‌های منطقه ۷ شهرداری تهران است. این منطقه، ۵ ناحیه و ۱۴ محله دارد. محلات این منطقه به تفکیک ناحیه به شرح ذیل هستند:

۱- ناحیه یک: شارق، دهقان-گرگان، نظام‌آباد

۲- ناحیه دو: کاج، خواجه نظام‌الملک، خواجه نصیر- حقوقی

۳- ناحیه سه: سهروردی- باغ صبا، بهار، امجدیه- خاقانی

۴- ناحیه چهار: نیلوفر- شهید قندی، عباس‌آباد- اندیشه

۵- ناحیه پنج: مجیدیه- دبستان، قصر- حشمتیه، ارامنه.

بر پایه سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت منطقه، برابر با ۳۱۲۱۹۴ نفر بوده است. برای جمع‌آوری اطلاعات، از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. بر مبنای فرمول کوکران با ضریب اطمینان ۰/۹۵ و پذیرش ۰/۰۵ و شکاف جمعیتی ۰/۵، حجم نمونه برای پژوهش انتخاب گردید. بر پایه این فرمول، حجم نمونه از جامعه آماری نزدیک به ۳۲۱ نفر از کل منطقه است. برای تحلیل‌های دقیق‌تر، سعی گردید که همین تعداد پرسشنامه در سطح محلات منطقه توزیع شود که در نهایت، ۲۹۱ پرسشنامه قابل‌استناد، دریافت گردید.

برای تجزیه‌وتحلیل آماری داده‌های تحقیق، از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی، استفاده شده است. از آزمون کروسکال‌والیس نیز در رتبه‌بندی شاخص‌ها و در راستای شناسایی مؤلفه‌های مناسب و تأثیرگذار، از مدل تحلیل‌عاملی، بهره گرفته شد. برای تحلیل‌عاملی متغیرها، از ماتریس همبستگی، شاخص KMO و آزمون بارتلت، استفاده شد. اساس تحلیل‌عاملی، بر همبستگی بین متغیرها اما از نوع غیرعلّی استوار است؛ بنابراین در این روش، ماتریس همبستگی بین متغیرها محاسبه شده است. روش دیگر مورد استفاده برای تشخیص مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل‌عاملی، آزمون KMO است. مقدار آماره این آزمون، همواره بین صفر و یک، تغییر می‌کند. مقدار آماره کمتر از ۰/۵، نشان از نامناسب بودن و مقدار آماره بیش از ۰/۷، بیانگر همبستگی بالای داده‌ها است. در پایان برای معنادار بودن مدل‌عاملی، نیاز به متغیرهای همبسته است؛ بنابراین برای اطمینان از نتایج ماتریس همبستگی، از آزمون بارتلت استفاده شد. آزمون بارتلت، این فرضیه که ماتریس همبستگی‌های مشاهده شده، متعلق به جامعه‌ای با متغیرهای ناهمبسته است را می‌آزماید. در این زمینه از نرم‌افزار SPSS و Excel استفاده شده است.

۵- یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی

ویژگی‌های توصیفی نمونه آماری پژوهش حاضر؛ شامل سن، جنسیت، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، متوسط درآمد ماهیانه سرپرست خانوار و وضعیت اشتغال می‌باشد. تعداد پاسخگویان از نظر شاخص جنسیت در وضعیتی قرار دارند که بیانگر مشارکت نزدیک هر دو جنس در تکمیل ابزار پژوهش؛ یعنی پرسشنامه است. تعداد پاسخگویان از لحاظ شاخص میزان تحصیلات نیز در وضعیت مناسبی قرار دارند و از طبقات تحصیلی مختلف، داده‌های لازم، گردآوری شده‌اند. افراد با تحصیلات فوق‌دیپلم و لیسانس، بیشترین تعداد پاسخگویان را شامل شده‌اند. شاخص وضعیت تأهل، به تناسب شاخص‌های معرفی‌شده نیست و بیش از ۸۸ درصد از پاسخگویان، اعلام کرده‌اند که متأهل هستند. در شاخص سطح درآمد، ۴/۶۷ درصد از افراد نمونه با سطح درآمدی کمتر از یک میلیون تومان، ۲۳/۹۹ درصد

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

بین یک تا دو میلیون تومان، ۲۷/۷۳ درصد بین دو تا سه میلیون تومان و ۱۹/۰۰ بالاتر از سه میلیون تومان درآمد، پاسخ داده‌اند. همچنین ۲۴/۶۱ درصد از پاسخگویان به شاخص میزان درآمد پاسخ نداده‌اند.

سنجش شاخص وضعیت اشتغال نیز از توزیع مناسبی برخوردار است و شامل کارمند- اداری، فرهنگی، خانه‌دار، شغل آزاد، محصل و بیکار است (جدول ۲).

جدول۲ - یافته‌های توصیفی پژوهش

شاخص	زیرشاخص	فراوانی	درصد	شاخص	زیرشاخص	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۷۳	۵۳/۸۹	وضعیت تاهل	متاهل	۲۸۳	۸۸/۲
	زن	۱۴۸	۴۶/۱۱		مجرد	۳۸	۱۱/۸
	مجموع	۳۲۱	۱۰۰		مجموع	۳۲۱	۱۰۰
سطح تحصیلات	دیپلم و پایین تر	۱۳۲	۴۱/۴	وضعیت سن (سال)	زیر ۲۵	۵۶	۱۷/۴
	فوق دیپلم و لیسانس	۱۶۳	۵۰/۵		بین ۲۵- ۴۰	۱۸۵	۵۷/۶
	ارشد و دکتری	۲۶	۸/۲		بین ۴۱ تا ۵۹	۷۶	۲۳/۱
	مجموع	۳۲۱	۱۰۰		بالاتر از ۶۰	۶	۱/۹
					مجموع	۳۲۱	۱۰۰
وضعیت اشتغال	کارمند اداری	۸۸	۲۷/۹	سطح درآمد (میلیون تومان)	کمتر از ۱	۱۵	۴/۶۷
	فرهنگی	۱۵	۴/۷		بین ۱ تا ۲	۷۷	۲۳/۹۹
	خانه دار	۷۲	۲۲/۴		بین ۲ تا ۳	۸۹	۲۷/۷۳
	شغل آزاد	۹۸	۳۰/۵		بالاتر از ۳	۶۱	۱۹/۰۰
	بیکار	۱۹	۵/۹				
	محصل	۲۹	۹/۰				
					بدون پاسخ	۷۹	۲۴/۶۱
	مجموع	۳۲۱	۱۰۰		مجموع	۳۲۱	۱۰۰

یافته‌های استنباطی

یافته‌های استنباطی در مورد وضعیت کیفیت زندگی در محله‌های محدوده پژوهش در پنج مؤلفه اصلی؛ شامل سنجش کیفیت شاخص‌های اجتماعی و امنیتی، کیفیت اقتصادی، کیفیت محیطی محلات، کیفیت کالبدی و خدماتی و کیفیت بهداشت و سلامت عمومی، تجزیه‌وتحلیل شده‌اند.

۱- کیفیت شاخص‌های اجتماعی و امنیت: یافته‌های توصیفی به‌دست آمده در ارتباط با کیفیت شاخص‌های اجتماعی و امنیت اجتماعی در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد، بالاترین میانگین رتبه‌ای مربوط به شاخص‌های تمایل به پیاده‌روی، رضایت از وضعیت رفت‌وآمد و ارتباطات، تمایل به مشارکت در امور شهری، رضایت از همسایگان خود بوده است و کمترین میانگین مربوط به شاخص‌های احساس تعلق به محله، ارتباط با همسایگان، شرکت در مراسم و جلسات محله خود بوده است. با توجه به مؤلفه‌های به‌دست آمده، وضعیت امنیت اجتماعی در سطح کودکان و زنان، مناسب و در حد متوسط گزارش شده است. در شاخص وضعیت ارتباطی ساکنان با یکدیگر، کمتر از حد انتظار و ۴۱ درصد افراد مقدار افزایش ارتباطات را نسبت به گذشته در حد کم یا هیچ بیان کرده‌اند. اما طبق یافته‌های آزمون کروسکال والا یس، بیشترین سطح کیفیت زندگی در شاخص اجتماعی و امنیت، در محله

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

باغ صبا- سهروردی از ناحیه سه با میانگین رتبه‌ای ۲۸۲ می‌باشد و سپس محله نیلوفر- شهید قندی از ناحیه چهار، با میانگین رتبه‌ای ۱۹۷ قرار دارد. آخرین محله نیز که کمترین میزان این شاخص را کسب کرده، محله نظام‌آباد از ناحیه یک با میانگین رتبه ۸ می‌باشد (جدول ۳).

۲- کیفیت کالبدی و خدماتی: در ارتباط با شاخص‌های کیفیت کالبدی و خدماتی در محدوده پژوهش، بالاترین میانگین رتبه‌ای، مربوط به شاخص‌های دسترسی به مراکز مهم خدماتی، رضایت از وضعیت حمل‌ونقل عمومی و شاخص دسترسی به مراکز تجاری شهر و محله و کم‌ترین میانگین نیز مربوط به شاخص وضعیت پارک اتومبیل در محله و رضایت از چشم‌اندازهای محیطی محله (وضعیت ساختمان‌ها، مناظر طبیعی و ...) بوده است. در این شاخص، محلات نواحی پنج‌گانه، تفاوت معناداری نسبت به یکدیگر دارند. بیشترین سطح کیفیت زندگی در شاخص کالبدی- خدماتی، در دو محله نیلوفر- شهید قندی و باغ صبا- سهروردی با میانگین رتبه‌ای ۲۵۴ و ۲۲۵/۴ و پایین‌ترین میانگین رتبه‌ای نیز متعلق به محله ارامنه با میانگین رتبه‌ای ۶۰/۱۴ بوده است (جدول ۳).

۳- کیفیت محیط‌زیستی: یکی دیگر از شاخص‌های مهم در کیفیت زندگی در محلات شهری، وضعیت شاخص‌های محیط‌زیست است. یافته‌ها، بیانگر بالاترین میانگین رتبه‌ای مربوط به شاخص‌های آلودگی هوا در محله نسبت به دیگر مناطق شهری و میزان آلودگی صوتی محله است و کمترین میانگین مربوط به شاخص‌های میزان دسترسی مردم به سیستم دفع آب‌های سطحی و فاضلاب شهری و وضعیت سیستم دفع فاضلاب و جمع‌آوری زباله در محله است. بر اساس آزمون کروسکال‌والیس، محلات نواحی منطقه ۷ در این شاخص، تفاوت معناداری نسبت به یکدیگر دارند؛ به‌طوری که محله نیلوفر- شهید قندی دارای بالاترین میانگین رتبه به میزان ۲۵۴ و پایین‌ترین میانگین مربوط به محله ارامنه به میزان ۶۰/۱۴ بوده است (جدول ۳).

۴- کیفیت اقتصادی: یافته‌های حاصل از وضعیت کیفیت اقتصادی محله‌های محدوده پژوهش حاکی از آن است که بالاترین میانگین رتبه‌ای مربوط به شاخص‌های افزایش هزینه‌های زندگی در محله و وضعیت اجاره یک واحد مسکونی نسبت به سال پیش و کمترین میانگین نیز مربوط به شاخص‌های وضعیت پس‌انداز درآمدهای خانوار در محله و توانایی در تأمین هزینه‌ها و مایحتاج زندگی گزارش شده است. نتایج آزمون کروسکال‌والیس، بیانگر تفاوت معنادار شاخص‌های اقتصادی در محله‌های منطقه هفت شهرداری تهران است. بالاترین میانگین به محله عباس‌آباد- اندیشه با میانگین رتبه‌ای ۲۸۲ و سپس محله نیلوفر- شهید قندی با میانگین رتبه‌ای ۱۹۷ و کمترین میانگین رتبه‌ای نیز مربوط به محله ارامنه با امتیاز ۵۰/۴۳ است (جدول ۳).

۵- کیفیت بهداشت و سلامت عمومی: یافته‌های حاصل از وضعیت کیفیت بهداشت و سلامت عمومی در این محدوده نشان می‌دهند که بالاترین میانگین رتبه‌ای، مربوط به شاخص افزایش مراجعات به پزشک نسبت به سال‌های گذشته و شاخص میزان وضعیت بهبود سلامت بهداشت و روان ساکنان نسبت به گذشته و کمترین میانگین مربوط به شاخص‌های وضعیت سلامت عمومی ساکنان محله نسبت به سال‌های قبل و میزان نظافت و بهداشت محلات بوده است. طبق نتایج آزمون کروسکال‌والیس، محله‌های نیلوفر- شهید قندی و باغ صبا- سهروردی با میانگین رتبه‌ای ۲۲۵/۴۴ و ۲۰۰/۴۴، بالاترین میانگین رتبه‌ای و محله ارامنه در ناحیه پنج با میانگین رتبه‌ای ۶۰/۱۴، پایین‌ترین وضعیت در شاخص بهداشت و سلامت عمومی را داراست (جدول ۳).

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

جدول۳- رتبه‌بندی محلات شهری منطقه ۷ تهران بر مبنای مؤلفه‌های کیفیت زندگی (آزمون کروسکال‌والیس)

نام محلات	فراوانی	کیفیت اجتماعی- امنیتی		کیفیت کالبدی و خدماتی		کیفیت محیط‌زیست		کیفیت اقتصادی		کیفیت بهداشت و سلامت عمومی	
		میانگین رتبه	رتبه محله	میانگین رتبه	رتبه محله	میانگین رتبه	رتبه محله	میانگین رتبه	رتبه محله	میانگین رتبه	رتبه محله
دهقان- گرگان	۲۲	۱۳۲/۳۸	۱۰	۸۰/۸۳	۱۲	۶۱/۱۴	۱۳	۱۳۲/۳۸	۱۰	۱۳۸/۷۰	۹
نظام‌آباد	۱۹	۸/۰۰	۱۴	۶۱/۱۴	۱۳	۸۰/۸۳	۱۲	۸۰/۰۰	۱۳	۶۱/۱۴	۱۳
شارق	۱۸	۱۴۲/۶۷	۹	۱۲۸/۵	۱۰	۱۲۸/۵	۱۰	۱۴۲/۷۸	۹	۱۲۸/۵۰	۱۰
خواجه نظام‌الملک	۲۳	۱۵۱/۹۵	۶	۱۶۲/۶۳	۴	۱۶۲/۶۳	۴	۱۵۱/۹۵	۶	۱۶۲/۶۳	۴
کاج	۲۱	۱۷۲/۹۸	۴	۱۵۲/۵	۷	۱۶۱/۸	۵	۱۷۲/۹۸	۴	۱۵۶/۶۶	۶
خواجه نصیر- حقوقی	۲۰	۱۳۱/۱۸	۱۱	۹۷/۱۳	۱۱	۹۷/۱۳	۱۱	۱۳۱/۱۸	۱۱	۱۵۱/۸۳	۸
باغ صبا- سهروردی	۲۲	۲۸۲/۰۰	۱	۲۲۵/۴	۲	۲۲۵/۴	۲	۱۸۵/۶۳	۳	۲۰۰/۴۴	۲
بهار	۲۳	۱۸۵/۶۳	۳	۱۵۶/۶۶	۶	۱۵۶/۶۶	۶	۱۵۳/۰۶	۵	۱۵۲/۵۰	۷
امجدیه خاقانی	۱۸	۶۳/۵۰	۱۲	۱۳۸/۷	۹	۱۳۸/۷	۹	۷۴/۵۰	۱۲	۸۰/۸۳	۱۲
نیلوفر- شهید قندی	۲۴	۱۹۷/۰۰	۲	۲۵۴/۰	۱	۲۵۴/۰	۱	۱۹۷/۰۰	۲	۲۲۵/۴۴	۱
عباس‌آباد اندیشه	۲۰	۱۵۳/۲۰	۵	۱۷۶/۲۹	۳	۱۷۶/۲۶	۳	۲۸۲/۰	۱	۱۷۶/۲۹	۳
دبستان مجیدیه	۲۲	۱۵۰/۰۰	۷	۱۶۱/۸۲	۵	۱۵۱/۸	۸	۱۵۰/۰	۷	۱۶۱/۲۸	۵
قصر حشمتیه	۲۱	۱۴۳/۰۹	۸	۱۵۱/۸۳	۸	۱۵۲/۵	۷	۱۴۳/۱	۸	۹۷/۱۳	۱۱
ارامنه	۱۸	۲۲/۴۳	۱۳	۶۰/۱۴	۱۴	۶۰/۱۴	۱۴	۵۰/۴۳	۱۴	۱۴/۶۰	۱۴
کل	۲۹۱										

تحلیل مطلوبیت کیفیت زندگی در محله‌ها

پس از سنجش ابعاد کیفیت زندگی و در راستای تحلیل مطلوبیت کیفیت زندگی در محله‌های محدوده پژوهش، نتایج آزمون کروسکال‌والیس در هر پنج مؤلفه مورد بررسی با یکدیگر، ترکیب و رتبه نهایی محله‌ها در کیفیت زندگی، سنجش گردید. بالاترین میزان کیفیت زندگی، در محلات نیلوفر- شهید قندی، باغ صبا- سهروردی و کاج و پایین‌ترین میانگین رتبه‌های سنجش مؤلفه‌های کیفیت زندگی، در محلات ارامنه، نظام‌آباد و شارق بیان شده است (جدول ۴).

جدول ۴- رتبه‌بندی نهایی محلات منطقه ۷ بر اساس پنج مؤلفه اصلی محلات مطابق با نتایج آزمون کروسکال‌والیس

نام محلات	فراوانی	میانگین رتبه	رتبه محلات
نیلوفر- شهید قندی	۲۴	۱۴۸/۰۰	۱
باغ صبا- سهروردی	۲۲	۱۲۷/۲۰	۲
کاج	۲۳	۹۰/۰۶	۳
عباس‌آباد اندیشه	۲۰	۸۹/۹۲	۴
بهار	۲۱	۸۹/۰۰	۵
دبستان مجیدیه	۲۲	۸۱/۰۰	۶
امجدیه خاقانی	۲۲	۷۳/۶۶	۷
خواجه نصیر- حقوقی	۲۱	۶۹/۵۷	۸
خواجه نظام‌الملک	۲۳	۶۱/۸۸	۹
قصر حشمتیه	۲۰	۵۵/۰۰	۱۰
دهقان -گرگان	۱۸	۴۶/۵۲	۱۱
شارق	۱۸	۴۲/۱۵	۱۲
نظام‌آباد	۱۹	۳۸/۲۷	۱۳
ارامنه	۱۸	۲۵/۵۰	۱۴
کل	۲۹۱	-	

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

پس از شناسایی میزان معناداری مؤلفه‌های کیفیت زندگی در محلات شهری محدوده پژوهش و رتبه‌بندی نهایی محلات در کیفیت زندگی، به منظور درک نهایی از میزان اثرگذاری هر یک از مؤلفه‌ها در کیفیت زندگی محله‌های شهری منطقه هفت شهرداری نیز بررسی شد. علاوه بر این نتایج کلی، مؤلفه‌های کیفیت زندگی نیز به عنوان مؤلفه کلی، ارزیابی شدند. نتایج آزمون کروسکال‌والیس نشان می‌دهد که در نحوه اثرگذاری مؤلفه‌های کیفیت زندگی در بین محلات، تفاوت معناداری وجود دارد. بر همین مبنا بیشترین تفاوت معناداری، مربوط به ابعاد کالبدی و محیطی و کمترین تفاوت معناداری، مربوط به بعد کل کیفیت زندگی می‌باشد (جدول ۵).

جدول ۵- نتایج حاصل از آزمون کروسکال‌والیس شاخص‌های پنج‌گانه از ۱۴ محله منطقه۷ تهران

Test Statistics[a,b]						
	امنیت	کالبدی	محیطی	اقتصادی	بهداشت	کل
Chi-Square	۴۸/۷۱۴	۷۲/۴۷۱	۶۷/۴۲۳	۴۰/۶۴۴	۳۶/۳۱۵	۲۷/۵۰۳
df	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۲	۱۱
Asymp. Sig.	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

a. kruskal wallis test
b. Grouping Variable: mahale

در پایان و به منظور تحلیل عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی، از آزمون آماری تحلیل عاملی، استفاده شد. به منظور تشخیص مناسب بودن داده‌های مربوط به مجموعه متغیرهای مورد تحلیل، از آزمون بارتلت و شاخص KMO، بهره گرفته شد. معنی‌داری آزمون بارتلت در سطح اطمینان ۹۹ درصد و مقدار مناسب KMO، حاکی از مناسب بودن متغیرهای مورد نظر برای انجام تحلیل عاملی است (جدول ۶).

جدول ۶- آزمون بارتلت در سطح معناداری

مجموعه مورد تحلیل	مقدار KMO	مقدار بارتلت	سطح معنی‌داری
تحلیل عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی ساکنان منطقه ۷ تهران	۰/۷۴۹	۱۴۰۶/۲۴	۰/۰۰۰

با شناخت دقیق از مناسب بودن مجموع گویه‌های موجود در مؤلفه‌های پنج‌گانه مورد بررسی، به شناسایی عوامل دقیق برای تحلیل فرایند حاکم بر محله‌های شهری پرداخته شده است. بنابراین متغیرهای مورد بررسی توسط آزمون تحلیل عاملی، عامل‌سازی گردیده است؛ بدین صورت که متغیرهای بارگذاری شده در هر عامل که بالای ۰/۵ هستند، یک عامل را تشکیل می‌دهند و متغیرهایی که امکان تجمع با این‌ها را ندارند، عامل دیگری را تشکیل می‌دهند. نتیجه حاصل از کاهش ۸۰ متغیر ارائه شده (طبق مؤلفه‌های پنج شاخص اصلی و مؤلفه کلی)، به ۱۰ عامل تبدیل گردیده است (جدول۷).

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

جدول ۷- عامل‌بندی متغیرهای تأثیرگذار بر کیفیت زندگی در محله‌های شهری

نام عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
کیفیت کالبدی- خدماتی و محیطی	۱۸/۴۵۴	۲۱/۴۵۸	۲۱/۴۵۸
کیفیت اقتصادی	۱۰/۰۹۴	۱۲/۲۴۹	۳۳/۷۰۷
روابط و امنیت اجتماعی	۷/۱۵۷	۹/۹۹۶	۴۳/۷۰۳
بزهکاری و جرم‌های اجتماعی	۵/۶۸۶	۷/۲۸۶	۵۰/۹۸۹
امنیت و فضای سبز	۴/۱۲۳	۵/۹۳۲	۵۶/۹۲۱
دسترسی به خدمات شهری	۳/۵۵۵	۳/۸۷۱	۶۰/۷۹۲
رضایت‌مندی (فردی - اجتماعی)	۲/۷۶۵	۳/۳۶۷	۶۴/۱۵۹
بهداشت و سلامت عمومی	۲/۲۹۶	۲/۶۷۰	۶۷/۲۲۹
احساس تعلق مکانی و توسعه محله‌ای	۲/۲۶۳	۲/۷۱۵	۶۹/۹۴۴
سرمایه اجتماعی و توسعه محله‌ای	۱/۹۰۰	۲/۲۱۹	۷۲/۳۶۳

طبق جدول ۷، نتایج شناسایی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی، در ده عامل اساسی زیر طبقه‌بندی شده است: کیفیت کالبدی، خدماتی و محیطی، کیفیت اقتصادی، روابط و امنیت اجتماعی، بزهکاری و جرم‌های اجتماعی، امنیت و فضای سبز، دسترسی به خدمات شهری، رضایت‌مندی، بهداشت و سلامت عمومی، احساس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی. این طبقه‌بندی به‌عنوان عوامل تأثیرگذار با مقادیر ویژه در کیفیت زندگی در محلات شهری، شناخته شدند.

۶- نتیجه‌گیری و پیشنهاد

امروزه کیفیت زندگی به عنوان عنصری کلیدی در سیاست‌گذاری و بررسی‌های حوزه عمومی، مورد بحث قرار می‌گیرد (غفاری و امیدی، ۱۳۸۸). بنابراین مفهوم کیفیت زندگی می‌تواند به عنوان ابزاری نیرومند جهت نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه در جامعه، استفاده شود و به برنامه‌ریزان برای نظارت بر اجتماع، ارزیابی اثربخشی و کارایی سیاست‌ها و برنامه‌های فعلی و تدوین برنامه‌های جدید کمک کند؛ زیرا ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، محیطی و سلامت جامعه را دربر می‌گیرد (دهقانی و همکاران، ۱۳۹۱). مطالعه کیفیت زندگی در برنامه‌ریزی شهری به گستره وسیعی از فرض‌هایی متکی است که گستردگی آن به اندازه‌ای گوناگون است که در کیفیت زندگی میان افراد، گروه‌ها یا مکان‌ها می‌تواند تشخیص داده شود و تدبیر تجویز شده می‌تواند یا باید تفاوت‌ها و اختلاف را ریشه‌کن نماید (لطفی، ۱۳۸۸). در این پژوهش، بر مبنای پنج مؤلفه کیفیت زندگی؛ شامل کیفیت اجتماعی و امنیتی، کیفیت اقتصادی، کیفیت محیط‌زیست، کیفیت کالبدی و خدماتی، کیفیت بهداشت و سلامت عمومی که بیش از ۸۰ متغیر را شامل می‌شد؛ به شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی محله‌های منطقه ۷ شهرداری تهران پرداخته شد. نتایج حاصل از یافته‌ها بر مبنای تحلیل کیفیت زندگی در محله‌های محدوده پژوهش در هر یک از مؤلفه‌های مورد بررسی دارای تفاوت معناداری در کیفیت زندگی هستند. در شاخص‌های اجتماعی، شرایط زمینه‌های ذهنی مشارکت در بالاترین حد، از سوی پاسخگویان اعلام گردیده در حالی که زمینه اقدام و عمل بسیار پایین است. در این شاخص در حالی که تمایل به پیاده‌روی، تمایل به مشارکت در امور شهری، رضایت از همسایگان خود در سطح بالایی قرار دارد اما ارتباط با همسایگان، شرکت در مراسم و جلسات محله خود و احساس تعلق به محله، در سطح پایین بیان شده است. این وضعیت نشان می‌دهد که رویکردهای راهبردی برای ارتقای

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

شرایط زمینه‌ای به شرایط عملیاتی با محدودیت، همراه است. محله‌های نظام‌آباد، ارامنه و امجدیه- خاقانی، توجه بیشتر مدیریت شهری در این زمینه را می‌طلبند. در مورد مؤلفه کیفیت کالبدی و خدماتی نیز کیفیت زندگی در محلات به ساختارهای کالبدی منطقه و به تبع آن، محلات برمی‌گردد. وجود مراکز مهم خدماتی در سطح منطقه و نظام‌های دسترسی حمل‌ونقل، شرایط مناسبی برای ساکنان، فراهم ساخته است. این وضعیت در حالی است که وضعیت پارک اتومبیل در محله‌ها و عدم‌رضایت از چشم‌اندازهای محیطی محله (وضعیت ساختمان‌ها، مناظر طبیع ی و ...)، از عوامل کاهش کیفیت زندگی است. این وضعیت نیازمند تدابیر مدیریتی و حتی تغییرات ساختاری برای افزایش کیفیت زندگی شهروندان است. با توجه به یافته‌های پژوهش در این مؤلفه و شاخص‌های آن، محله‌های ارامنه و دهقان- گرگان و نظام‌آباد نیازمند توجه بیشتر به این موضوع هستند. در مورد مؤلفه محیط‌زیست، یک وضعیت عمومی‌تر میان محله‌های منطقه حاکم است هر چند شدت آن تا اندازه‌ای متفاوت است. آلودگی هوا و آلودگی صوتی و وضعیت سیستم دفع فاضلاب، از موارد مورد توجه برای ارتقای کیفیت زندگی اشاره شده است. در خصوص مؤلفه کیفیت اقتصادی، از فرایندهای کلی و حاکم بر شهر تهران و نظام اقتصاد ملی تبعیت می‌نماید که به افزایش هزینه‌های زندگی در محله و تغییرات وضعیت اجاره یک واحد مسکونی و عدم‌تناسب درآمد و هزینه و وضعیت پس‌انداز اشاره شده است. این بخش نیازمند سازماندهی اقتصاد ملی و ایجاد ثبات در این بخش به عنوان راهبردی بنیادین است. با این وضعیت کلی، شاخص‌های اقتصادی در محله‌هایی نظیر نظام‌آباد، ارامنه، امجدیه- خاقانی و خواجه‌نصیر دارای وضعیت پایین‌تری هستند. در مورد مؤلفه کیفیت بهداشت و سلامت عمومی نیز شاخص‌های عمومی؛ نظیر افزیش مراجعات به پزشک نسبت به سال‌های گذشته و وضعیت سلامت عمومی و بهداشت محیط با توجه به آلودگی‌های محیط‌زیستی شهر تهران و فشارهای روحی- روانی ساکنین در کلان‌شهر تهران شرایط ساختاری را برای این وضعیت می‌توان تعریف کرد. با توجه به نتایج تحقیق و در راستای ارتقای سطح کیفیت زندگی در محله‌های منطقه هفت شهرداری تهران، پیشنهادهای کاربردی و عملیاتی زیر می‌تواند کارگشا باشند:

- جهت دستیابی به کیفیت زندگی مطلوب، عوامل ساختاری و کالبدی به صورت پیوسته توسط مجموعه مدیریت شهری، راهبری شوند. براساس یافته‌های تحقیق، ساختار کیفیت محیطی، بیشترین نقش را در تأثیرگذاری ساکنان از سطح کیفیت زندگی دارد. بنابراین توجه به امور محیطی شهر؛ همچون کاهش آلودگی شهری، ساماندهی و کاهش آلودگی‌ه ای صوتی در منطقه، سبب افزایش سطح کیفیت زندگی در محلات می‌گردد.

- طبق نتایج حاصل از یافته‌های میدانی، شاخص‌های نابرابری اقتصادی، آلودگی‌های محیطی، افزایش تراکم ساختمان‌ها و کاهش سطح فضاهای عمومی، کاهش امنیت معابر و تردد بیگانگان و معتادان، ناهماهنگی در چشم‌اندازهای محیطی، دسترسی کم به فضاهای ورزشی و تفریحی، کاهش مشارکت و فعالیت‌های گروهی، سبب کاهش سطح کیفیت زندگی ساکنان در محلات ارامنه، نظام‌آباد و ... شده که نیازمند برنامه‌ریزی و اقدام جدی است.

- با توجه به نارضایتی از تردد افراد بیگانه و معتادان در سطح محلات، طبق نظر ساکنان، استقرار مراکز انتظامی در سطح محلات افزایش یافته و افراد در معرض اعتیاد از طریق مراکز ذی‌ربط، جمع‌آوری و بازتوانی گردند.

- به دلیل نارضایتی بالای ساکنان از وضعیت پارک خودروها، شهرداری به همراه بخش خصوصی اقدام به احداث پارکینگ و همچنین تعریض معابر نماید.

- با توجه به تمایل بالای ساکنان به امور ورزشی و پیاده‌روی، مسیرهای مخصوص دوچرخه‌سواری و

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

خیابان‌های پیاده‌رومحور، در فعالیت‌های عمرانی شهرداری تهران و سازمان‌های ذی‌ربط قرار گیرد.

- در شاخص بزهکاری اجتماعی، مهم‌ترین عوامل در کاهش بزهکاری‌ها عبارتند از: به‌کارگیری فعالیت‌های فرهنگی جهت کاهش تنش‌های خانوادگی و کاهش میزان طلاق‌ها، تقویت سنت‌ها و اعتقادات مذهبی ساکنان، ایجاد مراکز مشاوره خانواده‌ها، توجه به وضعیت اقتصادی خانواده از طریق نهادهای مردمی مانند: صندوق‌های قرضه‌الحسنه، جشن‌های نیکوکاری و تشویق افراد سرمایه‌دار جهت حمایت از طبقات متوسط و محروم محلات، ایجاد نهادهای مردمی جهت تقویت ارتباطات ساکنان با یکدیگر در جهت کاهش مشکلات خانوادگی.

- با توجه به نتایج تحلیل عاملی، عامل کیفیت کالبدی، خدماتی و محیطی در کیفیت زندگی، بیشترین نقش را دارد. از مهم‌ترین متغیرهای آن، وضعیت آلودگی هوا و وضعیت پارک خودروها، بیشترین بار عاملی را دارند؛ بنابراین برای بهبود کیفیت زندگی ساکنان مطابق با این عوامل، موارد زیر ضروری است انجام شود:

۱- ضابطه‌مند کردن ساخت‌وسازهای شهری و کنترل و نظارت بر احداث ساختمان‌ها جدید با رویکرد کنترل تراکم جمعیتی و ساختمانی در نواحی پرتراکم منطقه به‌ویژه نواحی ۱ و۳

۲- کاهش میزان تراکم ساختمان‌ها و تبعیت از طرح تفصیلی در میزان ارتفاع ساختمان‌ها

۳- افزایش فضاهای عمومی و تفریحی جهت تجمع ساکنان و انجام امور مشارکتی

۴- تعریض و زیباسازی راه‌ها جهت کاهش بار ترافیکی معابر

۵- زیباسازی و هم‌شکل‌سازی ساختمان‌های هر محله، از طریق سیاست‌های تشویقی

۶- افزایش پارکینگ خودرو و الزام به ساخت پارکینگ‌های محلی و منطقه‌ای

۷- افزایش فضای سبز و تشویق ساکنان به کاشت درخت و گیاهان و ایجاد جنبش فضای سبز توسط گروه‌های مردم‌نهاد مانند تشویق به گسترش بام سبزها در بناها، پوشش سطح ساختمان‌های با گیاهان پوششی مانند پیچک

۸- ایجاد معابر پیاده‌محور جهت کاهش تردد وسایل‌نقلیه

۹- تشویق به استفاده از وسایل‌نقلیه غیرآلوده‌کننده؛ مانند دوچرخه و وسایل‌نقلیه برقی و خودروهای عمومی

۱۰- تمرکززدایی از مراکز پرتراکم جمعیتی منطقه از طریق سیاست‌های تشویقی و تبلیغی.

۷- منابع

احدنژاد، محسن؛ نجفی، سعید. (۱۳۹۳). سنجش کیفیت ذهنی زندگی در محلات شهری با استفاده از مدل‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (مطالعه موردی: محلات کارمندان و اسلام‌آباد شهر زنجان). *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۶(۲۳)، ۲۰-۱.

بندرآباد، علیرضا؛ احمدی‌نژاد، فرشته. (۱۳۹۳). ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی با تأکید بر اصول شهر زیست‌پذیر در منطقه ۲۲ تهران. *نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۵(۱۶)، ۷۴-۵۵.

پوراحمد، احمد؛ زارعی، جواد. (۱۳۹۴)، سنجش کیفیت زندگی در قلمرو بافت فرسوده شهری مطالعه موردی: منطقه ۹ شهر تهران. *نشریه برنامه‌ریزی شهری*، ۶(۲۱)، ۱-۱۸.

جاجرمی، کاظم؛ کلته، ابراهیم. (۱۳۸۵). سنجش وضعیت شاخص‌های کیفیت زندگی در شهر از نظر شهروندان مطالعه موردی: گنبد قابوس. *مجله جغرافیا و توسعه*، ۴(۸)، ۵-۱۸.

حجازی، سید رضا؛ حسینی مقدم، سید محمدرضا. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش کارآفرینی بر خلاقیت شغلی و کیفیت زندگی دانش‌آموختگان ساکن شهرستان رشت. *ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه*، شماره ۱۶۵، ۷۷-۷۰.

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

خادمی، امیرحسین؛ جوکار سرهنگی، عیسی. (۱۳۹۱). ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده شهر آمل). *نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی*، *۱*(۴)، ۱۱۰-۱۱۷.

خزایی‌زاده، رضا. (۱۳۹۲). *بررسی و تحلیل وضعیت کیفیت زندگی شهروندان در محیط شهری محله نارمک*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.

خلیل‌آبادی، حسن؛ شاهمرادی قهه، سودابه؛ خانی‌زاده، محمدعلی. (۱۳۹۷). تأثیر عملکرد مدیریت شهری بر ارتقای کیفیت زندگی شهروندان (نمونه موردی: شهر جدید بهارستان). *نشریه انسان و محیط‌زیست*، *۲*(۴۵)، ۹۳-۱۰۹.

دهقانی، امین؛ صیدایی، اسکندر؛ سیروس، شفقی. (۱۳۹۱). سنجش و توسعه شاخص‌های کیفیت زندگی در کانون‌های اسکان عشایری، مطالعه موردی؛ کانون‌های اسکان عشایری استان‌های فارس و اصفهان. *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، *۱۲*(۲۷)، ۹۶-۷۷.

ذالی‌بیگلو، محمدحسین؛ نوری، پرویز. (۱۳۹۳). تحلیلی بر کیفیت زندگی شهروندان مطالعه موردی کلان‌شهر تبریز. *اولین کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار*.

رضوانی، محمدرضا؛ منصوریان، حسین. (۱۳۸۶). سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی. *نشریه روستا و توسعه*، *۱۱*(۳)، ۱-۲۶.

زاهدی‌اصل، محمد؛ فرخی، جواد. (۱۳۸۹). بررسی رابطه میزان سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی سرپرستان خانوارهای ساکن تهران. *فصلنامه علوم اجتماعی*، *۱۷*(۴۹)، ۱-۲۹.

سالاری سردری، فرضعلی؛ حیدری مقدم، مصطفی؛ سبحانی، نوبخت؛ عارفی، اعظم. (۱۳۹۳). بررسی مؤلفه‌های کیفیت زندگی در فضاهای شهری (مطالعه موردی: شهر لامرد). *دوفصلنامه پژوهش‌های منظر شهر*، *۱*(۲)، ۶۲-۵۳.

غفاری، غلامرضا؛ امیدی، رضا. (۱۳۸۸). *کیفیت زندگی: شاخص توسعه اجتماعی*. تهران: شیرازه.

فرجی‌ملائی، امین؛ عظیمی، آزاده؛ زیاری، کرامت‌اله. (۱۳۸۹). تحلیل ابعاد کیفیت زندگی در نواحی شهری ایران. *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، *۱*(۲)، ۱۶-۱.

فنی، زهره؛ حیدری، سامان؛ آقایی، پرویز. (۱۳۹۴). سنجش کیفیت زندگی شهری با تأکید بر جنسیت، مطالعه موردی: شهر قروه. *دوفصلنامه پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، *۶*(۱۲)، ۷۸-۶۵.

فیروزجاییان، علی‌اصغر؛ دهقان‌حداد، محسن. (۱۳۹۴). ارتباط و تأثیر کیفیت زندگی عینی بر کیفیت زندگی ذهنی (مطالعه موردی؛ شهر آمل، استان مازندران). *فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی*، *۳*(۴)، ۱۵۷-۱۸۴.

قاسمی، اکرم؛ نوری، زهرا. (۱۳۹۵). ارزیابی کیفیت زندگی در شهرهای جدید با استفاده از سنجش کیفیت ذهنی؛ مورد مطالعه: شهر جدید هشتگرد. *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، *۷*(۲۵)، ۱۷۲-۱۵۹.

قانعی، محبوبه؛ اسماعیل‌پور، نجما؛ سرایی، محمدحسین. (۱۳۹۶). سنجش کیفیت زندگی در محلات شهری در راستای ارتقای کیفیت زندگی (مطالعه موردی محله قلعه شهر بافق). *نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی*، *۸*(۲۸)، ۲۱-۴۴.

کوکبی، افشین؛ پورجعفر، محمدرضا؛ تقوایی، علی‌اکبر. (۱۳۸۴). برنامه‌ریزی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری، تعاریف و شاخص‌ها. *فصلنامه جستارهای شهرسازی*، شماره ۱۲، ۱۳-۶.

لطفی، صدیقه. (۱۳۸۸). مفهوم کیفیت زندگی شهری: تعاریف، ابعاد و سنجش آن در برنامه‌ریزی شهری. *نشریه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*، *۱*(۴)، ۸۰-۶۵.

لطفی، صدیقه؛ صابری، سجاد. (۱۳۹۱). ارزیابی کیفیت زندگی شهری با استفاده از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره (مطالعه موردی: نواحی شهر یاسوج). *نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی*، *۱*(۴)، ۵۹-۴۵.

نجفی، سعید، احدنژاد، محسن؛ دویران، اسماعیل. (۱۳۹۴). ارزیابی کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی شهرها موردشناسی: محله اسلام‌آباد شهر زنجان. *فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری-منطقه‌ای*، ۵(۱۶)، ۷۵-۹۰.

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]

نهیبی، سارا؛ حسن‌دخت، مریم سادات. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر فضای سبز شهری بر ارتقای کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: محله شیان). *فصلنامه پایداری، توسعه و محیط‌زیست*، ۱(۱)، ۷۰-۵۱.

Allen, J. C., Vogt, R. J., & Cantrell, R. L. (2004). Quality of life in rural Nebraska: Trends and changes. *Publications from the Center for Applied Rural Innovation (CARI)*, 9.

Azahan, A., Jamaluddin, M. J., Lukman, Z. M., Kadaruddin, A., & Kadir, A. (2009). The quality of life in Malaysia's intermediate city: Urban dwellers perspective. *European Journal of Social Sciences*, *9*(1), 161-167.

Lee, Y. J. (2008). Subjective quality of life measurement in Taipei. *Building and Environment*, *43*(7), 1205-1215.

Marans, R. W., & Stimson, R. J. (Eds.). (2011). *Investigating quality of urban life: Theory, methods, and empirical research*(Vol. 45). Springer Science & Business Media.

Mason, M. J., Valente, T. W., Coatsworth, J. D., Mennis, J., Lawrence, F., & Zelenak, P. (2010). Place-based social network quality and correlates of substance use among urban adolescents. *Journal of adolescence*, *33*(3), 419-427.

McCrea, R., Shyy, T. K., & Stimson, R. (2006). What is the strength of the link between objective and subjective indicators of urban quality of life?. *Applied research in quality of life*, *1*(1), 79-96.

Pacione, M. (2003). Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective. *Landscape and urban planning*, *65*(1-2), 19-30.

Phillips, D. (2006). *Quality of life: Concept, policy and practice*. Routledge.

Schyns, P., & Boelhouwer, J. (2004). The state of the city Amsterdam monitor: Measuring Quality of Life in Amsterdam. In *Community Quality-of-Life Indicators* (pp. 133-152). Springer, Dordrecht.

Serag El Din, H., Shalaby, A., Farouh, H. E., & Elariane, S. A. (2013). Principles of urban quality of life for a neighborhood. *Hbrc Journal*, *9*(1), 86-92.

Teklay, R. (2012). *Adaptation and dissonance in quality of life: indicators for urban planning and policy making* (Doctoral dissertation, Master dissertation, University of Twente Faculty of Geo-Information and Earth Observation (ITC)).

Tesfazghi, E. S., Martinez, J. A., & Verplanke, J. J. (2010). Variability of quality of life at small scales: Addis Ababa, Kirkos Sub-City. *Social indicators research*, *98*(1), 73-88.

Wang, B., Li, X., Stanton, B., & Fang, X. (2010). The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural-to-urban migrants in China. *Social Science & Medicine*, *71*(1), 84-92.

Węziak-Białowolska, D. (2016). Quality of life in cities–Empirical evidence in comparative European perspective. *Cities*, *58*, 87-96.

[Downloaded from iueam.ir on 2026-11-21]